

История на билиярда

Кратка история на благородната игра на билиард автор Майк Шеймъс - Уредник на Архива на Билиард /организация с идеална цел, създадена за да запази историята на играта /

Историята на билиярда е дълга и богата. Играта е играна от крале и обикновени хора, от президенти, душевноболни, дами, господа и други енергични хора. Произхожда от игра на открито, подобна на крокета, която се е играла някъде през 15-ти век в Северна Европа и, вероятно, във Франция. Играта е пренесена на закрито, върху дървена маса, покрита със зелена тъкан, за да имитира тревата, като масата е била обградена по краищата с най-обикновена преграда. Топките са били по-скоро търкаляни, а не удряни, с дървени пръчки, наречени “мейсиз” (от английски “mace” - боздуган; жезъл). Терминът “билиард” идва от френски, или от думата “billart” – вид дървена пръчка (щека), или от думата “bille” – топка.

В началото играта е играна с две топки на маса с шест дупки, с вратичка, подобна на тази при крокета и отвесна пръчка, използвана за цел (мишена). През 18-ти век вратичката и целта постепенно изчезват, като остават само топките и дупките. Повечето от информацията ни за ранния билиард идва от записаните резултати от играта на членовете на кралското семейство и на благородниците. Играта е била позната като “Благородната игра на билиард” в началото на 19-ти век, но съществуват доказа-телства, че играта е била играна от хора от всякакви професии от самата ѝ поява. През 1600 г. играта е била достатъчно известна на обществото, за да бъде спомената от Шекспир в “Антоний и Клеопатра”. Седемдесет и пет години по-късно, първата книга за правилата на билиярда споменава за Англия, че “има само няколко важни града, в които няма публична маса за билиард”.

Щеката за билиард се появява в края на 17-ти век. Когато топката се намира близо до перилото на масата (ЗАБ. от английски “rail” - перило, ограда, парапет) “мейс”-ът е бил много неудобен за използване, поради голямата му глава. В такива случаи играчите обръщали “мейс”-а обратно и използвали дръжката, за да ударят топката. Дръжката била наречена “кю” (queue – опашка, край), откъдето идва и думата “cue” (кю). За дълъг период от време само на мъжете било разрешено да използват щеката “кю”; жените били задължавани да използват “мейс”-а, тъй като се предполагало, че има по-голяма вероятност те да скъсат плата с по-острата щека “кю”.

В началото масите имали плоски отвесни стени за перила (ВИЖ по-горе) и тяхна функция била само да предотвратяват падането на топките от масата. Те наподобявали бреговете на река и дори били наричани “banks” (брегове). Играчите открили, че топките могат да отскачат от перилата и започнали нарочно да ги използват. Ето защо “bank shot” е удар, при който топката се удря така, че да отскочи от борда, като част от целия удар.

Оборудването за билиярд се развива много бързо в Англия след 1800 г., най-вече в резултат на Промишлената революция. Кредата започва да се използва за увеличаване на триенето между топката и щеката дори преди щеките да имат

накрайници . Коженият накрайник на щеката, с който играчът може да придаде странично въртене на топката, се налага изцяло през 1823 г. Посетители от Англия показали на американците как да използват въртенето на топката (spin), което обяснява защо се нарича “английски” в САЩ и никъде другаде. (Самите англичани го наричат “side” – сайд – страничен удар.) Щеката от две части се появява през 1829 г. Аспидът става популярен като материал за плотовете на масите около 1835 г. Гудиър открива вулканизацията на каучука през 1839 г. и от 1845 г. той започва да се използва за бордове. Около 1850 г. масата за бiliarд е еволюирала съществено почти до съвременната си форма.

Преобладаващата игра на бiliarд в Англия от около 1770 год. до 1920 год. е Английският бiliarд, който се играе с три топки и шест джоба на голяма правоъгълна маса. Съотношение 2:1 между дължината и широчината става стандартно през 18-ти век. Преди това не е имало фиксирани размери на масата. Традицията на Английския бiliarд е пренесена в наши дни най-вече в играта на снукър /сложна и колоритна игра, комбинираща нападателни и отбранителни аспекти, която се играе със същото оборудване както Английския бiliarд, но с 22 топки, вместо 3/. Английският апетит за снукър може да се сравни само с американската страст към бейзбола. Състезания по снукър се провеждат ежедневно в Англия.